

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <II., Paderborn, Bischof>

Francofurti ; Lipsiæ ; Norjbergæ, 1713

VI. Quibus rebus Westphali ad progressum litteris adjuventur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29975

*Quibus rebus Westphali ad progressum in
litteris adjuventur.*

Nequè verò minore contentione Westphali studia perse-
qui solent, quàm arripuerint. est enim huic genti co-
gnata incredibilis quædam industria, quæ exterorum
quoque hominum præconium meruit. Sunt enim ab Erasmo
hæc ipsa scripta in epistola ad Thomam Morum summum il-
lius sæculi lumen. *Westphalus, inquit, populus, ut vulgò rudi-
or habetur* (nempe à tuis Batavis, mi Erasme, politis scilicet ho-
minibus) *ita multos nobis dedit summis ingeniis, minimeque
vulgari doctrinâ præditos. Non aliud genus mortalium pa-
tientius laborum est.* Rara profectò singularisque laus. Quæ
enim duæ res tam agrè in uno homine, ne dicam gente, copu-
lantur, quàm ingenii magnitudo, & laboris contentio è ferè
enim qui ingeniosi, iudem sibi præfidentes, plurimum otio se
dedant, ne minus ingenii habere videantur, si plùs laboris
assumpserint. Atqui contrà fieri oportuit. Ut enim quò fec-
cundior est ager, hoc operam coloni remuneratur uberius:
ita præstantissimum quodque ingenium hoc est fructuosius,
quò diligentius, instantiusque colitur. Neque verò parum
affert momenti ad promovenda studia Westphalorum, cele-
ritati ingeniorum adjuncta modestia, & ab effrenatis moti-
bus alieni mores. Sic enim plerosque omnes natura compa-
ravit, ut facilè imperare animo suo, suæque vitæ modum te-
nere condiscent. quo quidem nihil est ad accipiendos sapien-
tiæ satus accommodatius. Eius rei video ab harum rerum
prudentibus duo argumenta sanè luculenta proferri. Alte-
rum, quòd cum plures ferè è Westphalis, quàm cæteris Ger-
maniæ populis, quotannis propter discendi cupiditatem in
alienas terras demigrent, multi item quotannis in patriam
se referant, incorruptam tamen adhuc, atque integram ab
omni

omni depravato exterarum gentium more Westphaliam tueantur. Eadem semper in victu cunctaque frugalitas: idem in moribus candor: eadem in dictis factisque constantia. Longissimè enim absunt ab eorum errore, qui tum demùm se præclare peregrinos arbitrantur, cum quot gentes accesserint, totidem peregrinis vitiis obsiti revertuntur. Itaque cujusmodi eum expressit Homerus, quem imaginem posteris proposuit Sapientiæ, tales plerosque Westphalorum fingit natura, format educatio, confirmat industria, ut non magno negotio & Sirenium blanditias, & artes filiarum Solis prætervehantur impune. id qui norit eum demum scito certissimum ad absolutam sapientiam cursum tenere posse. Alterum quoque indicium facilis & pacatæ naturæ commemorant, quòd nulla Germaniæ gentium plures procreavit, qui in alienis rebus pub. honoribus, atque muneribus vel minore invidia sint ornati, vel majore omnium commendatione perfuncti. Nulla siquidem est non dico illustris, & splendida, sed omninò paullò lautior Westphaliæ domus, quæ non aliquos è suis majoribus laudare possit, extra patriam in aliquo vel viri Principis Consilio, vel alicujus reip. Senatu, vel aliquo denique Ecclesiastico, aut civili magistratu iis quoque faventibus versatos, qui se præteritos jure queri posse videbantur. Sic enim induxerunt animum plerique mortalium, cujusque commoda, atque ornamenta civitatis, civium esse oportere. ad ea si alienus aspiret, omnibus est invidia relictis expositus, quæ quisquis evitare desiderat, eum necesse est usque eò animo suo posse imperare, ut neque ulla improbitatis significatione nudum latus calumniis præbeat, & se facile in tam excelso virtutis fastigio collocet, quod nulla invidia possit attingere. Quæ omnia, quid aliud significant, quàm in Westphalorum indole innata atque inclusa singularis cujusdam semina virtutis, quæ si tempestivâ culturâ tantisper foveantur, atque adolescant, dum justam maturitatem assequantur, intellexisti, Princeps Sapientissime, brevi Westphaliam universam plurimis, & maximis ornamentis,

atque præfidiis non ad suam modò, verùm ad totius Christianæ reip. utilitatem abundaturam.

CAPUT VII.

De aliena à veteri Religione Academia in Westphalia tentata.

Quare nunquam tibi pro eo ac meretur hoc tamdiu optatum beneficium, gratiam Westphalia referet. Tu enim primus in media ejus luce campum aperuisti, in quo nostrorum hominum industria, in exiguum gyrum paucarum nuper disciplinarum compulsæ, liberè tandem ad omnem Sapientiam excurrere, cognoscique possit. Tibi debet omnis posteritas, quòd quæ majores nostri litterarum decora, atque præfidia peregrè petebant, ea jam domi, te auctore nascantur, atque ita patriam, quam adhuc parentem tantùm, & altricem suam vocabant, deinceps, tuo beneficio, eorum quoque bonorum procreatricem sint habituri, quæ sola, cum semel possidere cœperimus nunquam nostra esse desinent. Est verò aliud quoque quod divinæ providentiæ gratulemur, neque enim mihi tam lætandum videtur, quòd aliquando hoc doctorum hominum seminarium in Westphalia sit conditum, quàm quòd eam mentem veteris, atque Orthodoxæ religionis colenti Principi potissimùm injecerit. Neque enim defuerunt qui secessione ab Ecclesia Catholica factâ, Westphalam post annos jam demum octingentos veritatem se docturos professi, suis novis opinionibus, Academiarum more, non modò Ecclesiarum opibus, sed etiam Ecclesiasticis Principibus administris extruere gymnasia laborarunt. Fuit in eo numero superiore seculo Arnoldus Burenus, cujus extat oratio sanè verbosa ad Franciscum Monasteriensem Episcopum, non sine præfatione Philippi Melanchthonis. In ea principio mirificè laudat Episcopum, quòd *incredibili totius propè Germaniæ admiratione, à Pontificia illa, ut ipse loquitur, impietate ad*